

ORNITHOLOGISKE STUDIER I NORDSKANDINAVIEN

AF

FINN SALOMONSEN

I Sommeren 1927 gjorde jeg sammen med min Fader en Rejse i Nordsverige. Vi rejste med Damper til Luleå, og derfra med Tog videre nordpaa for at besøge de forskellige Steder, hvor der fandtes noget seværdigt. Rejsen var at betragte dels som en Turistrejse, dels som en ornithologisk Ekskursion. Jeg havde faaet den svenske Regerings Tilladelse til uanset Fredningsbestemmelserne at skyde Fugle deroppe, og jeg nedlagde da ogsaa omtrent 100 Stykker, der raadede Bod paa en væsentlig Mangel i mine Samlinger. Lige fra vi den 5. Juli var ankommet til Luleå, og til vi sammesteds forlod Landet den 3. August, fulgte Lykken os, idet Vejret var det bedst tænkelige, nemlig højt Solskin hele Dagen, kun afbrudt af enkelte Regnbyger paa et Par Dage. Desværre havde dette varme Vejr sine Ubehageligheder, idet det for det første virkeliggjorde en enorm Udvikling af Myg, Klæg og andre stikkende Insekter, der var ved at plage Livet af os, og for det andet besværliggjorde Iagttagelsen af Fuglene, idet disse, generede af Varmen, holdt sig tavse i Vidiebuskene og paa andre svale Steder eller trak sig tilbage til de køligere Fjældtoppe.

Alligevel blev Resultatet helt godt, og det lykkedes mig, lige fra Luleås sandede og granbevoksede Øer til Lofotens stejle Klippeskærgaard, at faa næsten alle de karakteristiske Fuglearter at se. Det følgende er en kort paa Dagbogsoptegnelser baseret Oversigt over de Arter, som jeg har truffet i Nordskandinavien, idet jeg dog paa Forhaand maa betone, at den Omstændighed, at jeg har set en Art paa kun et Sted, ikke er ensbetydende med, at den kun forekommer paa vedkommende Lokalitet; skønt det følgende altsaa ikke skal betragtes som en fuldstændig Fortegnelse over de laplandske og nordnorske Fugle, har jeg dog

villet offentliggøre disse Iagttagelser, fordi de maaske kan give et Bidrag til Kendskabet om de nordskandinaviske Fugles Biologi.

Rejsen, som jeg foretog, gav saa at sige et Snit igennem hele Nordskandinavien. Medens Danmark i sin hele Udstrækning falder ind under det samme zoogeografiske Omraade, det samme som Sydsverige og Sydøstnorge, saa findes heroppe flere Zoner. Først er der et borealt Bælte, nemlig en Kyst- og en Skovzone, hvori blandt andre Vindroslen, Sjaggeren, Korsnæbbet og Bogfinken er almindelige Ynglefugle, dernæst et subarktisk Birkeskovsomraade med Blaaahals, Bjergand, Sortand, Fløjlsand og Smaaspove som karakteristiske Arter, endelig afløses dette af rent arktiske Fjældstrækninger med højnordiske Ynglefugle som Snespurv, Laplandsværpling, Sneugle og Fjældrype. Paa den anden Side, i Norge, træffes ligeledes et borealt Skovomraade, der ud mod Havet gaar over i en nærmest arktisk Kystzone.

Oversigt over de iagttagne Fugle, ialt 84 Arter:

Krikand, *Anas crecca*.

Nettion crecca crecca (L.).

Ynglede paa det store Tundraomraade Sjauniaape, Vest for Gällivare. Midt i Mosen fandtes den 8. Juli en Rede med 8 Æg. I en lille Sø ved Kaisepakte ved Torneträsk saas den 2. August ♂ og ♀ i fuldstændig Sommerdragt.

Pibeand, *Anas penelops*.

Mareca penelops (L.).

En Flok blev set i Store Lule Träsk.

Spidsand, *Anas acuta*.

Dafila acuta acuta (L.).

Syd for Pessinenjokk, ved Torneträsk, foer den 2. August fra en lille Sø pludselig 3 endnu ikke flyvefærdige Ællinger og en ♀, som antagelig var afslaaet, ud fra Sivene langs Bredden. 2 af Ællingerne dykkede, men kom op omtrent med det samme. Hunnen dykkede ogsaa og svømmede saa behændigt under Vandet ind til Rørene, at vi ikke mere fik den at se. Ved en nærliggende Sø laa den gamle ♂; den kunde ikke flyve og laa derfor uden at røre sig under nogle Vidiebuske; den tillod os at komme indtil 2 Skridt ind paa Livet af den, saa at vi kunde

beundre dens fuldkomne Sommerdragt med de vatrede Rygfjer, før den baskende med de afstumpede Vinger foer ud midt i Søen.

Stokand, *Anas boscas*.

Anas platyrhyncha archiboscas Brehm.

Stokanden er egentlig ikke hyppig. De andre Andearter ses i store Flokke, medens man af denne kun ser enkelte. Jeg saa en gammel ♀ i Sommerdragt den 19. Juli i Torneträsk.

Bjergand, *Fuligula marila*.

Fuligula marila marila (L.).

Store Flokke saas i Store Luleträsk, Abiskojaure og Allesjaure. Enkelte Hanner i Sommerdragt saas i Nærheden af sidstnævnte Sø; de havde sandsynligvis trukket sig tilbage til disse ensomme Steder for at fuldende Fældningen i Ro.

Hvinand, *Glaucion clangula*.

Bucephala clangula clangula (L.).

Nogle Flokke blev set i Store Luleträsk.

Havlit, *Pagonetta glacialis*.

Clangula hyemalis (L.).

I Allesjokk laa den 22. Juli et Par Havlitter, ♂ og ♀, begge i Sommerdragt.

Fløjlsand, *Oedemia fusca*.

Oidemia fusca fusca (L.).

I Luleås Skærgaard samt i enkelte Fjældsøer, Abiskojaure og Allesjaure, saas nogle Flokke.

Ederfugl, *Somateria mollissima*.

Somateria mollissima norvegica Brehm.

Den Norske Ederfugl var meget almindelig ved Lofoten. Dels saas i Slutningen af Juli store Flokke af Hanner i deres karakteristiske Sommerdragt ligge i Vandet sammen med uanseligere farvede, antagelig unge Fugle, dels saas Hunner svømme rundt med deres allerede store Unger. Selv inde i Havnen i Svolvær, hvor baade Dampskibe og Motorbaade uafledigt frembragte Spektakel, saa man nogle Ederfugle svømme omkring med deres Unger ligesom tamme Ænder i et Gadekær. En gammel ♀, som

blev nedlagt, viste tydeligt Racekendetegnet for den Norske Ederfugl, nemlig den smalle Hudflig, som strækker sig op i Panden. Hos den danske og østersøiske Ederfugl er dette Hudparti meget bredere. Ved Luleå fandtes ingen Ederfugle.

Stor Skallesluger, *Mergus merganser*.

Mergus merganser merganser L.

Enkelte Eksemplarer blev set i Luleträsk.

Toppet Skallesluger, *Mergus serrator*.

Mergus serrator serrator L.

En af de almindeligste Andefugle baade ved Kysten og inde i Landet ved de store Søer.

Graagaas, *Anser cinereus*.

Anser anser anser (L.).

Graagaasens Udbredelse i Sverige giver et tydeligt Fingerpeg med Hensyn til Fuglenes Indvandring i Skandinavien. Dens svenske Ynglepladser falder i 3 afgrænsede Omraader, betingede af de Indvandringsveje, som den har benyttet. I Fortsættelse af dens danske Forekomster findes den i Sydsverige. For det andet yngler den paa et relativt lille Omraade i Mellemsverige, hvor den sandsynligvis er indvandret direkte fra Øst, fra Finland; endelig forekommer den i det nordlige Sverige, hvor dens Ynglesteder er en Udløber af de Pladser, der findes langs hele den finske Kyst op til Torneå. Paa den svenske Kyst fortsætter altsaa disse Ynglepladser. E. Lönnberg skriver i »Sveriges Rygradsdjur«, II, p. 299, at Graagaasen yngler op til Piteå og ikke længere. I »Nordens Fåglar« staar, at den »synes at yngle« i Luleå Skærgaard. Det sidste er der ingen Tvivl om. Paa den store, flade, kun sparsomt bevoksede Ø, Sandgrunden, i Luleå Skærgaard fandtes overalt Gaaseekskrementer, baade friske og gamle, samt afplukkede Fjer og Fodspor af Gæs. Den 30. Juli stod store Gaaseflokke, en paa 50 og en paa 8 Stykker, i det lave Vand langs Stranden, og Fiskere, som jeg talte med, havde ofte bragt levende Gæslinger hjem fra Øen.

I Lofotens Skærgaard saas Spor af norsk Graagaas, *Anser anser sylvestris*, Brehm, der udmærker sig ved sit korte, tykke Næb og sine store Næsekirtler. Der fandtes Gaasefjer og Ekskrementer paa flere, lave Øer, ligesom ogsaa Græsset flere Steder

var nedtrampet. Fiskere deroppe havde ofte fundet dem ynglende der; nu, den 25. Juli, syntes de at være draget ud paa Vandet med deres Unger.

Dalrype, *Lagopus albus*.
Lagopus lagopus lagopus (L.).

I Birkeskovsregionen saas ofte Dalryper, baade paa de granblandede Strækninger nede ved Porjus, i de rene Birkeskove ved Abisko og Narvik og endda oppe i Vidierne paa Fjældet. Endnu omkring den 20. Juli var Ungerne endnu ikke flyvefærdige, men færdedes med Forældrene, som i denne Tid er i fuldkommen ren Sommerdragt, i Skovbunden, hvor blandt andet Blade af Dværgbirk og Bær af Revling udgjorde deres Føde. Ved Allesjaure blev den 23. Juli i Fjældregionen en Flok paa ca. 20 Dalryper truffet; maaske var det to Kuld, som havde sluttet sig sammen. Ejendommeligt var det, at alle disse Ryper var fuldt ud flyvedygtige, medens der i de følgende Dage blev truffet endnu ikke flyvefærdige Kyllinger i Birkeskovene omkring Abisko.

Tjur, *Tetrao urogallus*.
Tetrao urogallus urogallus L.

Enkelte Tjurer blev den 5. Juli truffet paa nogle granbevoksede Øer uden for Luleå.

Sortstrubet Lom, *Colymbus arcticus*.
Colymbus arcticus arcticus L.

Almindelig i Søerne i Lapland. Den 15. Juli saas ved Store Sjöfallet en gammel Fugl svømme om med to store Unger. I Luleå Skærgaard saas flere Par i Begyndelsen af Juli.

Rødstrubet Lom, *Colymbus septentrionalis*.
Colymbus stellatus Pontopp.

Flere Eksemplarer blev set i Laplands Sør.

Hjejle, *Charadrius pluvialis*.
Charadrius apricarius apricarius (L.).

Flere Steder var Hjejlen almindelig, saaledes baade i Abiskos og Saltoluoktas Fjældegne og ligeledes ved Kaisepakte. To

Eksemplarer, skudte den 12. og 22. Juli, saa helt ens ud; de var begge helt sorte paa Bugen. Derimod var den 2. August ved Kaisepakte Arten allerede begyndt at fælde; hvide Fjer var overalt brudt frem mellem de sorte.

Almindelig Præstekrave, *Aegialitis hiaticula*.

Aegialitis hiaticula tundrae (Lowe).

Saas ofte ved Fjældsøerne; den var saaledes almindelig ved Njallatsjaure ved Saltoluokta, og ved Abiskojaure, ligesom den ogsaa var meget hyppig paa nogle Øer i Luleås Skærgaard, blandt andet Sandgrunden. At en Fugl, saaledes som denne Art, baade yngler langs Kysten og i Fjældomraadet, er ikke saa ualmindeligt, idet baade Rødbenet, Temminck's Rylen, Odinshanen, Fløjlsanden, Stormmaagen, den Lille Kjøve — som i Nordnorge yngler paa flade Kystplateauer — og mange andre gør det. Da de Rødben, som findes i den bottniske Bugt, trækker over Lapland til Norge og langs den norske Kyst sydpaa om Efteraaret, er det sandsynligt at antage, at de i Fjældene rugende Rødben, ligesom de der boende Eksemplarer af Stormmaage og Lille Kjøve, er indvandret fra Norge. Om de saa udprægede Kystfugle Præstekraven og Rødbenet har man ment, at Grunden til, at de baade yngler i den bottniske Bugt og i Fjældsøerne, er, at de begge Steder finder de samme Livsbetingelser, grundet paa at Saltholdigheden i Bottenhavet ikke er meget større end i Indsøerne. Selv om Saltprocenten spiller nogen Rolle, f. Eks. for Odinshanen og Temminck's Rylen, saa tror jeg dog for Rødbenets og Præstekravens Vedkommende, at Grunden er en anden. Disse Fugle yngler jo, f. Eks. hos os, ved salt Vand, saa her kan Vandets Saltholdighed ikke være det afgørende; desuden findes de ikke i de mellem Fjældet og Kysten beliggende Skovstrækninger, hvor der ogsaa findes Søer med fersk Vand. Jeg mener snarere, at Grunden er at finde deri, at baade Fjeldvandene og Kyststrækningerne frembyder gode Levevilkaar for disse Vade-fugle, fordi de begge har flade Sandstrande og lerede Søbredder. I Reglen vil dette ikke være Tilfældet med Søerne i de mellem-liggende Skov- og Mosepartier. Det eneste Sted, Killamjaure ved Sjaunia, hvor jeg i Granskovomraadet saa en Sø med store, lerede Bredder, beboedes da ogsaa af et stort Antal Præstekraver; mindst 10 løb omkring langs Bredden.

Strandskade, *Hæmatopus ostreologus*.

Hæmatopus ostralegus ostralegus L.

Fandtes meget hyppigt paa Øerne i Lofotens Skærgaard, og flere blev set langt inde i Sjømenfjorden. Paa to nedlagte Eksemplarer var hele Spiserøret fyldt med Blaamuslinger, *Mytilus edulis*, og forskellige Snegle.

Smaaspove, *Numenius phæopus*.

Numenius phæopus phæopus (L.).

I Hopviken ved Narvik saa jeg den 28. Juli en lille Flok Smaaspover paa Træk. Det mærkeligste var, at den ene af dem sad paa en Telegraftraad, hvor den med stadige Vingslag forsøgte at holde Balance.

Mudderklire, *Actitis hypoleuca*.

Actitis hypoleuca (L.).

Mudderkliren ynglede flere Steder ved Søer, f. Eks. Allesjaure, Abiskojaure og Jukkasjärvi.

Tinksmed, *Totanus glareola*.

Tringa glareola L.

Ynglede flere Steder i Skovomraadet, f. Eks. var den meget almindelig paa mosefyldte Strækninger i Skovene omkring Sjauniaape.

Rødben, *Totanus calidris*.

Tringa totanus totanus (L.).

Forekom meget hyppigt ved Søer i Fjældene — Allesjaure, Abiskojaure, Tornetråk og andre Steder — ligesom ogsaa paa Øerne i Lofotens Skærgaard.

Sortklire, *Totanus fuscus*.

Tringa erythropus (Pall.).

Sortklirens »tju-it« lød den 9. Juli flere Steder ude over Sjaunias Sumpomraader. Ved den i Nærheden liggende Sø Vuomajärvi saas ligeledes flere. Det var pragtfuldt at se de kulsorte Fugle med de røde Ben højt skrigende flyve rundt lige over Hovedet paa en, for til sidst at sætte sig til Hvile i et Træ. Den yngler ikke som Tinksmeden paa græsrigge, vaade Engdrag i Skoven, men paa tørrere Steder.

Hvidklire, *Totanus glottis*.*Tringa nebularia* (Gunn.).

Den 1. August traf jeg paa de brede Grunde i den nordlige Ende af Jukkasjärvi en Flok Hvidklirer, bestaaende af 1 gammel og 4 unge Fugle, paa Træk.

Temminck's Ryle, *Tringa temminckii*.*Erolia temminckii* (Leisl.).

Ynglede almindelig ved flere Fjældsøer. Særlig hyppig var den ved Allesjaure, hvor omkring et halvt Hundrede Stykker blev truffet. Ved Saltoluokta, Kaisepakte og Jukkasjärvi blev kun enkelte set, det sidste Sted paa Træk. Ejendommelig er dens Forekomst i Luleå Skærgaard. Jägmästare Hederström har fundet Reden der tidligere, men jeg tror, at den efterhaanden er blevet talrigere og nu udbreder sig langs den svenske Kyst paa lignende Maade, som den findes langs den finske. I hvert Fald var den, da jeg besøgte Sandgrunden i Luleås Skærgaard den 30. Juli, yderst almindelig der. De gamle Fugle foer, udstødende deres fløjtende Trille, lige over Hovedet paa mig, eller de fløj langs de lave Kyster for at søge efter Orme og Insekter. Der blev set mange Unger, som løb omkring med en forbausende Fart. 3 af disse Dununger blev taget. Vingelængden var 55, 59 og 73 mm; de gamle Fugle kan naa op til 104 mm.

Sortgraa Ryle, *Tringa maritima*.*Erolia maritima maritima* (Brünn.).

Flere Flokke, bestaaende af de gamle Fugle med deres allerede flyvende Unger, blev paa Træk truffet den 25. Juli paa lave Klippeøer i Lofotens Skærgaard.

Almindelig Ryle, *Tringa alpina*.*Erolia alpina alpina* (L.).

Et enkelt Eksemplar gik sammen med en halv Snes Præstekraver og søgte efter Føde paa Sandgrunden ved Luleå den 30. Juli. Den var paa Træk.

Brednæbbet Ryle, *Limicola pygmaea*.*Limicola falcinellus falcinellus* (Pontopp.).

Jägmästare Hederström viste mig paa en Mosestrækning uden for Kiruna en Rede, som han tidligere havde fundet. Den laa

paa en lille Græstue, omgivet af sort, tørveholdigt Vand. Selve Reden var bare en halvkugleformig Fordybning i Jordbunden. Jägmästaren havde tidligere fundet tre Reder paa Sjauniaape.

Odinshane, *Phalaropus hyperboreus*.

Phalaropus lobatus (L.).

Forekommer enkelte Steder spredt i Fjældene, men meget lokalt: Medens de saaledes ikke fandtes ved hele Allesjaures Søkompleks, saas en halv Snes Stykker ved en lille Sø paa Kartimavares Sydskraaning, kun 1 km fra Allesjaure, men derimod ikke ved nogle andre Smaasøer i Nærheden af denne. To af de nævnte Fugle blev skudt den 22. Juli; de var begge gamle Hanner i fuld Sommerdragt. En enkelt, ung Fugl svømmede alene om i en lille Sø en Mils Vej Øst for Pessinenjokk den 2. August. Paa den Tid, altsaa i Begyndelsen af August, fandtes næsten ingen Vadere paa Fjældet. Jeg saa den 1. og 2. August kun den omtalte Odinshane, nogle Flokke Hjejler, som var paa Træk, enkelte Rødben og faa Temminck's Ryler. E. Lönnberg fandt derimod, ifølge »Fauna & Flora«, 1926, p. 196, omtrent paa samme Sted, den 8. August, altsaa en Uge senere, et rigt Fugleliv, bestaaende af Hjejler, Odinshøns, Hvidklirer, Sortklirer, Præstekraver, Rødben, Brushøns og en enkelt Ryle, de fleste som trækkende Flokke. Det ser saaledes ud til, at Trækket er begyndt tidligere i Aar end sidste Aar, en Antagelse, der bestyrkes ved, at Jägmästare Hederström og jeg den 1. August fandt to, allerede flyvende Unger af Smaabekkasin i Mosestrækningen omkring Kiruna, medens alle andre Vadere var borte. Denne Fugl plejer ellers enten at ruge endnu eller at have spæde Unger den 1. August. Sandsynligvis er det den ualmindelig varme Sommer, som har fremskyndet Ungernes Udvikling, saa de allerede nu, for de fleste Arters Vedkommende, har kunnet drage afsted.

Smaabekkasin, *Limnocyptes gallinula*.

Limnocyptes minimus (Brünn.).

Ynglede paa Sjaunia og ved Kiruna. Sidstnævnte Sted blev den 1. August en næsten udvoksen Unge skudt.

Stormmaage, *Larus canus*.

Larus canus canus L.

Almindelig ved alle Søer i det Indre: Torneträsk, Luleträsk, Abiskojaure og Allesjaure. I Lofoten ynglede den almindeligt

paa smaa, lave Klippeøer. Den 25. Juli blev baade stærkt rugede Æg og indtil en Uge gamle Unger truffet.

Sølvmaage, *Larus argentatus*.

Larus argentatus argentatus Pontopp.

I ringe Antal saas den ved Luleå. I Lofoten ynglede den paa det stejle Fuglefjæld Skraaven sammen med Topskarven. Den 25. Juli saas mange ca. 14 Dage gamle Unger svømmende paa Vandet.

Sildemaage, *Larus fuscus*.

Larus fuscus fuscus L.

Almindelig Ynglefugl ved Luleå. Allerede den 5. Juli blev en, en Uge gammel, Unge fundet.

Larus fuscus intermedius Schiøler.

Norsk Sildemaage var meget almindelig ved Lofoten.

Svartbag, *Larus marinus*.

Larus marinus L.

Ynglede ligesom Stormmaagen paa lave Øer i Lofoten, men i betydeligt ringere Antal. Ungerne svømmede den 25. Juli allerede paa Vandet. En gammel Fugl saa jeg flyve ned og snappe en Ederfugleunge, som alene flød paa Vandet.

Havterne, *Sterna macrura*.

Sterna macroura Naum.

Var meget almindelig i Lofoten, hvor den ynglede flere Steder paa lave, græsbevoksede Holme.

Kjove, *Lestris parasitica*.

Stercorarius parasiticus parasiticus (L.).

Enkelte blev iagttaget ved Lofoten.

Lille Kjove, *Lestris longicauda*.

Stercorarius longicaudus Vieill.

Flere Steder i Fjældene hørtes den Lille Kjøves Gøen, og dens elegante Silhuet tegnede sig mod Himlen. Ved Allesjaure ynglede flere, ved Kaisepakte ligeledes. Sidstnævnte Sted saas den 2. August 3 brungraa Unger allerede flyvende. En skudt Unge var graa over det hele, paa Bugen lidt lysere, paa Ryggen

lidt mørkere med gule Fjerrande. Den Lille Kjøve ernærer sig fortrinsvis af Lemminger, men slaar sig paa anden Føde, hvis det er sløjt med disse Dyr. Dette var netop Tilfældet i Aar, idet der hele Sommeren deroppe kun blev iagttaget et Par Stykker. Af Maveindholdet af 3 nedlagte Eksemplarer syntes det ogsaa at fremgaa, at de havde lagt Ernæringen om, idet Kitinrester af Insekter, ja i den ene en hel ufordøjet Snudebille, blev fundet.

Tejste, *Cephus grylle*.

Uria grylle grylle (L.).

Saas i store Flokke ved Øerne i Lofoten.

Alk, *Alca torda*.

Alca torda L.

2 Alkeflokke, paa to og seks Individier, blev set i Østersøen ud for Umeå. De i Østersøen ynglende Alke, hvis sydligste Kolonier ligger i Østergötland og paa Græsholmen ved Bornholm, er at betragte som Relikter fra den Tid, Østersøen og den baltiske Bugt gennem det midtsvenske Ishavssund stod i Forbindelse med det nordlige Kattegat. Nu træffes de nordlige Alkekolonier først ved Stavanger, altsaa fjernet fra de »indespærrede« Østersøalke ved en Kyststrækning paa henved 1000 km.

Topskarv, *Phalacrocorax graculus*.

Phalacrocorax aristotelis aristotelis (L.).

Topskarverne ynglede i Tusindvis paa Fuglebjerg Skraaven i Lofoten, c. 8 km fra Svolvevær. Ungerne var, for manges Vedkommende, udvoksne og sad sammen med Forældrene paa de lave Øer. Skarverne laa i Massevis paa Vandet og fiskede eller stod tæt samlede paa smaa, lave Klippeøer, næsten ubevægelige, kun nu og da baskende med Vingerne. Grunden under dem var hvid, fedtet og slibrig af deres Ekskrementer. Skarverne flyver tungt; skal de op af Vandet, sker det med stor Larm og øjensynligt med Besvær, idet deres Fødder og Hale berører Vandet en halv Snes Gange i smaa Sæt, saa de sender Skumprøjt til Vejrs, før de hæver sig fra Vandfladen. Af 4 nedlagte Stykker var 1 en ung Hun og 3 voksne Hanner. Dette vækker Formodning om, at hos Skarverne, ligesom hos mange Ænder, de unge Fugle og Hannerne ligger i Vandet og fisker, medens

Hunnerne ruger eller fodrer Ungerne. Alle 4 Eksemplarer var stoppende fulde af Smaafisk. Det er tilladt at skyde Skarverne, og Fiskerne deroppe faar en ret god Pris for Skindene.

Dværgfalk, *Falco aesalon*.

Falco columbarius aesalon Tunst.

Ved Kuosakåbbå saa jeg den 9. Juli en Vintermusevaage, som, udstødende høje Skrig, blev forfulgt af en Dværgfalk, der fløj omkring den med dristige Sving. Det var let at bestemme Arten, thi ikke alene viste dens Flyvning det, men jeg saa ogsaa flere Gange dens staaiblåa Ryg og dens brunstribede Underside. Ved Abisko saas ligeledes en Vintermusevaage, over hvilken der kredsede 3 Falke, sandsynligvis af denne Art.

Vintermusevaage, *Buteo lagopus*.

Buteo lagopus lagopus (Brünn.).

Meget almindeligt saas den eller hørtes dens skarpe Skrig paa Fjældet eller over Birkeskovene. Den 9. Juli fandtes en Rede i Toppen af en faa Meter høj Gran ved Vuomajärvi nær ved Porjus. I den sydlige Del af Landet saas eller hørtes ingen.

Kongeørn, *Aquila fulva*.

Aquila chrysaëtus (L.).

Da jeg sejlede paa Luleträsk den 11. Juli, saas i Nærheden af Jaurekaska en Kongeørn siddende i Toppen af en høj Gran. En Jæger, som var med paa Skibet, fortalte, at han havde set en Ørn, sandsynligvis den samme, paa nøjagtigt samme Sted for 4 Aar siden. Ørnen ynglede vel i Nærheden.

Spurvehøg, *Accipiter nisus*.

Accipiter nisus nisus (L.).

En blev set den 5. Juli i Luleås Skærgaard.

Høgeugle, *Surnia ulula*.

Surnia ulula ulula (L.).

I en Granskov ved Sjauniaape traf jeg den 8. Juli 3 flyvefærdige Unger, som sad i Toppen af nogle Graner; Ungerne udstødte en sagte Piben.

Gøg, *Cuculus canorus*.
Cuculus canorus canorus L.

Gøgen, der ofte ses og høres i Skoven, lader sin Stemme lyde meget længere end sydpaa. Herhjemme er det jo sjældent at høre den i 2. Halvdel af Juli, men deroppe kukkede den Maaneden ud. Den sidste Gang, jeg hørte den, var den 27. Juli i Narvik, hvor en brunrød ♀ forskrækkede mig med sin Latter. At den kukker senere deroppe hænger sikkert sammen med det Forhold, at alting i arktiske Egne foregaar senere end sydpaa, grundet paa den sene Snesmeltning. Altsaa maa Gøgen vente noget med at lægge Æg her og kommer paa den Maade bagefter, og da den kun kukker i Æglægningstiden, maa Stemmen altsaa ogsaa lyde senere.

Stor Flagspætte, *Dendrocopus major*.
Dryobates major major (L.).

Spætterne heroppe holder sig i Juli Maaned godt skjult; jeg saa kun denne Art og det endogsaa kun en Gang. Mærkeligt nok var det ude paa den flere Gange omtalte Ø, Sandgrunden, at jeg iagttog den. Øen, der vel er 1 km² stor, ligger yderst i Luleås Skærgaard, nogle faa km fjernt fra Søder og Nørre Espen, to store, granbevoksede Øer, og til den anden Side, c. 10 km fra den lille Ø, Rødkallen, Landets første Forpost mod Havet. Trævæksten paa Sandgrunden er indskrænket til 2 Rønnebærtræer og 1 Fyr. Spætten, der var en pragtfuld, udvoksen Han, sad imidlertid paa en gammel Signalmast, som den forgæves gennemsøgte for at finde Insekter. Da den blev skudt, viste den sig at have Mavesækken fyldt med Insektfragmenter, særlig af Biller. Der, hvor Spætten blev truffet, var sikkert 5 km til den nærmeste Ø. Hvorfor den er søgt herud er mig en Gaade; sandsynligt er det, at en Storm har ført den langs Kysten, til den er havnet her. E. Lönnberg har skildret mig et lignende Tilfælde længere sydpaa; Spætten sad da i Mosset paa Jorden, som den fuldkommen havde revet op i sin Søgen efter Larver.

Skade, *Pica caudata*.
Pica pica fennorum Lönnb.

Den Finske Skade er meget almindelig, særlig ved beboede Steder. Racen, der forekommer her og i Finland samt længere

østpaa i Rusland, er noget større end vor. E. Lönnberg opgiver i »Fauna & Flora« 1927, at gamle Hanners Vingelængde varierer mellem 200 og 210 mm. Jeg skød dog den 19. Juli i Abisko en med en Vingelængde af 211 mm. Naar et saa stort Eksempel forekommer her, lige ved den norske Grænse, er det sandsynligt, at de Skader, som i Dusinvis saas paa Husene eller i Birkebevoksningerne i Narviks Omegn eller blev truffet andre Steder i det nordlige Norge, ogsaa tilhører denne Form.

Krage, *Corvus cornix*.

Corvus cornix cornix L.

Kragen er almindelig overalt, baade i Granskove, paa Fjældene og ude paa Øerne i Lofoten, og er meget talrigere end Ravnen.

Ravn, *Corvus corax*.

Corvus corax corax L.

Flere Ravne blev set, baade i de skovbevoksede Dele og i de norske Fjorde.

Stor Tornskade, *Lanius excubitor*.

Lanius excubitor excubitor L.

Ved Sjaunia blev nogle allerede flyvefærdige Unger paatruffet den 8. Juli.

Digesvale, *Hirundo riparia*.

Riparia riparia riparia (L.).

Saas ofte paa de Steder, hvor der fandtes egnede Betingelser for dem, saaledes ved Luleå og ved Kuosakåbbå. Dr. E. Hannerz i Luleå fortalte mig, at han paa Øen Sandgrunden i Luleås Skærgaard havde fundet Reder af Digesvale byggede dels under en væltet Træstamme, dels under en paa Jorden liggende stor Sten. Den nævnte Ø er, som før omtalt, flad og bestaar af sandede Strækninger. Svalerne har da, i Mangel af bedre, bygget paa disse ejendommelige Steder.

Bysvale, *Hirundo urbica*.

Delichon urbica urbica (L.).

Ynglede ofte ved beboede Pladser. Ved Luleluspen, hvor de havde anlagt deres Reder paa et Hus, havde de den 16. Juli flyvefærdige Unger, som sad rundt omkring paa nogle Bjælker

og i Vindueskarmene og blev madet af Forældrene. Paa Midten af Søen Abiskojaure saa jeg den 21. Juli store Svaleflokke af denne Art, som paa sædvanlig Maade fløj frem og tilbage over Vandet. Da Søen ligger 8 km fra nærmeste beboede Plads, og da Svalerne ikke havde anlagt Reder paa Turistforeningens lille Hus ved Søen, »Abiskojaurestugan«, som er det eneste Hus inden for disse 8 km, kunde de altsaa ikke yngle paa Huse, som de plejer. Ved nærmede Eftersyn opdagede jeg flere Svaler, som fløj frem og tilbage langs Fjældet Kieronas bratte Skraaninger. Det er da højst sandsynligt, at Svalerne yngede paa selve Fjældet. At Svaler saaledes yngler »i fri Luft« er ikke noget Særsyn. I Danmark findes flere Redekolonier paa Møens og Stevns Klinter, i Tyskland blandt andet paa Rygens Klint, og i Rusland er det flere Steder Regelen, at de yngler paa Klipper, medens Ynglen paa Husvægge hører til Sjældenhederne. (»Ornith. Monatsberichte« 1927, pag. 49 og 52).

Forstuesvale, *Hirundo rustica*.

Hirundo rustica rustica L.

Ligeledes almindelig. Ved Luleå, i Gäddviken, yngede de blandt andet i en Lysning i Granskoven, og i Stedet for Telegraftraade, som Forstuesvalerne jo plejer at sidde paa, benyttede de her Naaetræernes Tværgrene.

Bjerglærke, *Alauda alpestris*.

Eremophila alpestris flava (Gm.).

Lidt syd for Kaisepakte traf jeg en ♀, som sad paa en Sten.

Stær, *Sturnus vulgaris*.

Sturnus vulgaris vulgaris L.

Store Stæreflokke strejfede rundt paa Markerne ved Narvik. I Følge Jägmästare Hederström yngler de paa et Hus i Abisko, hvor de imidlertid undgik min Opmærksomhed. At Stæren nu er at finde saa langt nordpaa er selvfølgelig grundet paa den menneskelige Kulturs tilsvarende Udbredning. I Narvik og andre Steder var der ophængt Kasser, som ganske vist nu kun blev beboet af Spurve, men som var beregnet paa Stære, saaledes at disse ligefrem indbødes til at følge Menneskene mod Nord.

Vandstær, *Cinclus aquaticus*.*Cinclus cinclus cinclus* (L.).

Set nogle Steder ved Vandløb paa Fjældet. En udfløjet Unge blev iagttaget ved Store Sjøfallet den 15. Juli. Ved Allesjaure saas den 22. Juli en ved en Fos. Den fløj uafsladeligt frem og tilbage mellem Søen, hvor den enten sad paa en Sten vippende med Halen eller svømmede og dykkede efter Føde, og sin Rede, hvor der sandsynligvis var Unger nu, og som var anbragt et godt Stykke, maaske 1 km borte fra Søen. Som bekendt er de svenske, typiske Vandstære brune paa Bugen og hvide paa Struben og Forbrystet. Imellem det hvide og brune er der i Reglen et kanelbrunt, indtil rødbrunt Baand. Samme Farve havde ogsaa en ♀, skudt ved Allesjaure. Der kan imidlertid ofte træffes Eksemplarer heroppe, hvis Bagbryst er rødbrunt i lige saa stor Udstrækning som hos den Irske Vandstær, *Cinclus cinclus hibernicus*, Hart., medens de ikke naar den Engelske Race, *Cinclus cinclus britannicus*, Tschusi, eller den Tyske Race, *Cinclus cinclus aquaticus*, Bechst., i det rødes Udstrækning paa Undersiden. Zedlitz, der i »Fauna & Flora« 1925, pag. 155 omtaler saadanne ikke typiske Stykker, skriver: »Fullt avgörande erhöills ej, om sådana strömstarar skola betecknas som *C. c. aquaticus* eller *C. c. britannicus* eller som en mellanform nämnda raser imellan«. — Det skulde dog ikke synes nødvendigt at give et nyt Navn til disse enkelte Individuer, som man kan træffe mellem de ægte, typiske. Disse afvigende Eksemplarer maa, efter min Mening, snarest opfattes som et Tilløb til Erhvervelse af en ny Dragt eller Tilbageslag til en, som de tidligere har haft. En tilsvarende Tendens haves i den hvide Stribe, man en sjælden Gang kan træffe paa Forbrystet hos vore Krikænder, altsaa *Nettion crecca crecca* (L.), en Stribe, der er som et Tilløb til den, der findes hos den amerikanske Krikand, *Nettion crecca carolinense* (Gm.).

Sortmejse, *Parus ater*.*Parus ater ater* L.

Sortmejsen saas og hørtes ofte i Granskovene omkring Luleå.

Nordisk Mejse, *Parus borealis*.*Parus atricapillus Lönnbergi* Zedl.

Den Nordiske Mejses nordøstlige Form, hvis Hjem er Nordrusland, og hvis Sydgrænse forløber i Lapland, er noget lysere,

særlig paa Ryggen, end den sydligere Form. I Luleås Granskove var denne en af de almindeligste Fugle, og man hørte uafladeligt dens sagte, fuglekongelignende Stemme fra de tætte Granbevoksninger sammen med Sortmejsens. Nordpaa i Birkebæltet saas og hørtes den ogsaa ofte om end ikke nær saa hyppigt som i Granskovene. Ved Abisko fodrede de gamle Fugle deres udvoksede Unger den 15. Juli. Ogsaa ved Narvik saas flere. Det er dog tvivlsomt, om de der iagttagne hører til denne Form; sandsynligere er det, at de norske og vel ogsaa de ved Luleå forekommende Fugle hører til *P. atricapillus borealis* Selys. I Vestnorge, i Egnen omkring Bergen, findes endnu en tredie Form *Parus atricapillus colletti* Stejneger, men dens Udbredningsomraade strækker sig ikke saa langt nordpaa som til Narvik.

Laplandsmejse, *Parus cinctus*.

Parus cinctus cinctus Bodd.

Enkelte blev set ved Abisko i Birkeskovene. Dens Stemme er omtrent: »tjuit — däädädä« medens den Nordiske Mejse siger: »tsi-ta dä-dädä«, og vor Sumpmejse: »tsi-ât, tsi-ât . . .«

Løvsanger, *Phylloscopus trochilus*.

Phylloscopus trochilus acredula (L.).

Løvsangeren er sikkert den almindeligste Skovfugl heroppe; hvad enten man vandrer i Naale- eller Birketræsskove eller i Vidierne paa Fjældet, toner Løvsangerens lille, melodiske Sang en i Møde. Den mellemsvenske Løvsanger, *Phylloscopus trochilus acredula*, har sin Nordgrænse i Lapland, og den sibiriske og nordrussiske Form, *Phylloscopus trochilus eversmanni* (Bp.), har sin Sydgrænse her. Det er derfor ikke mærkeligt, at de to Former her har frembragt alle mulige Mellemløvsangerer, som kan betegnes ved Symbolet *acred.* ≙ *eversm.*

Et i Granskov ved Saltoluokta den 14. Juli skudt Eksemplar, en voksen Hun, mindede i Farvetegning meget om en Serie Fugle fra Uppsala og turde altsaa være en *Phylloscopus trochilus acredula*. Et andet Individ, skudt sammesteds, lignede fuldkommen det forrige i Farve, men kunde ikke udstoppes, da det var skudt paa for nært Hold. Et tredie Stykke, en voksen Hun fra Abisko, nedlagt paa Grænsen af Fjældet den 19. Juli, er næsten helt graat foroven, med hvid Superciliarstriben og kun lidt gul-

brunt paa Siden af Brystet. Da *Phylloscopus trochilus eversmanni* overhovedet intet gulligt har paa Brystet og er fuldkommen graa ovenpaa, turde dette Eksemplar være en *acred.* \cong *eversm.* Det er da mest sandsynligt at tænke sig, at de lyse, mer af arktisk Klima paavirkede Fugle lever paa Fjældet, medens den sydlige Form findes i Naaleskovene. Paa Grundlag af 3 Eksemplarer skal dog selvfølgelig intet kunne siges med Bestemthed. Zedlitz, der har beskæftiget sig med de svenske Løvsangere, er ogsaa blevet opmærksom paa det Faktum, at man finder relativt mørke, grønfarvede Individer mellem de lyse, graa. Han finder i sit Materiale 39 »normale« *eversmanni* og 7 »unormale« *acredula*, og mener, at det er sydlige Fugle, »die als einjährige Vögel einen Vorstoss ins fremde Brutgebiet gemacht haben. Ihr Brüten dort ist ja nicht bewiesen!«

Da mit Eksemplar var en gammel Hun med bugtet Æggeleder og Æg af 1 mm^s Diameter i Æggestokken, havde den ynglet i Aar, og dens »Brüten« var derfor bevist; jeg mener derfor, at det kun er Granskovfuglene, som er *acredula*, medens Fjældfuglene svarer til Diagnosen *acredula* \cong *eversmanni*.

Engpiber, *Anthus pratensis*.

Anthus pratensis L.

I Luleås og Lofotens Skærgaarde var Engpiberen meget almindelig og ligeledes paa fugtige Engstrækninger nord for Luleå. Derimod saa jeg den ikke i Skovlandet, hverken i Gran- eller Birkeregionen, hvilket naturligt hænger sammen med dens Valg af Yngleplads. Paa Fjældet var den vel nok almindeligst. Overalt i Buske og paa store Sten saa man den sidde, eller den fløj rundt, udstødende sit velkendte Fløjt. I Vidierne paa Fjældet, altsaa dettes nederste, mest fugtige Del, som er bevokset med Krat overvejende af Pilearter, traf man den sjældent. Det var ogsaa kun en enkelt Gang, at den nedlod sig til at sidde i et Træ i Birkeskovens Udkant mod Fjældet. Dens Hovedopholdssted paa Fjældet var de tørrere Højsletter, bevoksede med Smaakrat af Dværgbirk og Lyng. Her var den Karakterfugl sammen med Digesmutte og Laplandsverling.

Skærpiber, *Anthus aquaticus*.

Anthus spinoletta littoralis Brehm.

Flere Skærpibere blev set paa Øerne i Lofoten.

Skovpiber, *Anthus arboreus*.*Anthus trivialis trivialis* (L.).

Kun i de norske Birkeskove blev denne Art truffet; i de svenske Birkeskove saa eller hørte jeg den ikke.

Gul Vipstjert, *Motacilla flava*.*Motacilla flava thunbergi* Billberg.

Den nordlige Vipstjert foretrækker de sumpede Engstrækninger i Udkanten af Moserne eller i Lysningerne af Birkeskovene, hvor den saas ret ofte.

Hvid Vipstjert, *Motacilla alba*.*Motacilla alba alba* L.

Den hvide Vipstjert var ligeledes almindelig, men den foretrækker tørrere Steder; især fandtes den ved beboede Pladser.

Vindrossel, *Turdus iliacus*.*Turdus musicus* L.

Denne Art er lige saa almindelig som Sjaggeren. Vindroskens smukke, fuldtonende Sang høres til midt i Juli; den bliver da kortere og standser tilsidst ved de 3—4 Strofer, som man kan høre Brudstykker af, naar Fuglene kommer til Danmark om Vinteren.

Sjagger, *Turdus pilaris*.*Turdus pilaris* L.

Almindelig i Skoven. Ofte træffes Sjaggeren paa mere aabne Steder, f. Eks. i Udkanten af Skovene mod en Mose, hvor den sidder i et enligt Træ, udstødende sin mærkelige, snurrende Lyd, som kun, naar Fuglen flyver videre, bliver afbrudt af en lille Sang, der foredrages meget lavt, og som minder om den svage Melodi, man kan høre Tornskaden synge.

Digesmutte, *Saxicola oenanthe*.*Oenanthe oenanthe oenanthe* (L.).

Baade paa de nøgne Klippeøer i Skærgaardene og paa de aabne stenede Lysninger i Skovene træffer man meget hyppigt denne Art. Paa Fjældet er den vel nok den oftest forekommende Fugl, og den findes der mest paa samme Lokaliteter som Engpiberen.

Bynkefugl, *Praticola rubetra*.

Saxicola rubetra rubetra (L.).

Almindelig flere Steder paa Engstrækninger, saaledes den 5. Juli ved Söder Sunderbyn Nord for Luleå, den 9. Juli paa Sjauniaape.

Rødstjert, *Ruticilla phoenicura*.

Phoenicurus phoenicurus phoenicurus (L.).

Meget almindelig overalt i Skov.

Blaahals, *Cyanecula suecica*.

Luscinia suecica suecica (L.).

Paa fugtige, kratbevoksede Steder i Birkeskovene og i Vidie-regionen paa Fjældene saas Blaahalsen ofte.

Graa Fluesnapper, *Muscicapa grisola*.

Muscicapa striata striata Pall.

Den graa Fluesnapper var meget almindelig ved Luleå, hvor den hovedsagelig opholdt sig ved Gærderne i de dyrkede Lysninger.

Graaspurv, *Passer domesticus*.

Passer domesticus domesticus (L.).

Almindelig ved beboede Steder.

Bogfinke, *Fringilla coelebs*.

Fringilla coelebs coelebs L.

Meget almindelig mod Syd. Omkring Luleå fløj den i Slutningen af Juli om i store Skarer paa Markerne sammen med Ungfuglene. Schaanning skriver i »Norges Fuglefauna«, at den i Norge yngler almindeligt op til 67° n. Br., medens den Nord derfor kun er truffet enkelte Gange. Det samme gælder vist i Sverige, omend den her gaar noget højere op. Den var nemlig meget almindelig lidt Nord for Gällivare, ved Sjaunia og Porjus, hvilke Steder ligger lidt nordligere end 67° n. Br., medens den fuldkommen manglede ved Abisko og i det norske Narvik paa 68,5° n. Br.

Kvækerfinke, *Fringilla montifringilla*.

Fringilla montifringilla L.

Var hyppig i de subarktiske Birkeskove.

Graasisken, *Cannabina linaria*.*Carduelis linaria linaria* (L.)

Var overalt meget almindelig. I Slutningen af Juli begyndte de i store Flokke sammen med deres uanseligt farvede Unger at strejfe om i Birkeskovene. Paa Fjældet holdt de særlig til i Vidierregionen.

Lille Korsnæb, *Loxia curvirostra*.*Loxia curvirostra curvirostra* L.

Korsnæb er en af de almindeligste Skovfugle i Norrland. I Naaleskovene hører man ret ofte dens »pyt-pyt«, naar den i Smaaflokke flyver fra Træ til Træ, og selv helt mod Nord, ved Abisko, saas og hørtes den, saasnart blot en Gruppe Fyrretræer fandtes mellem Birkene. Ogsaa ved Narvik i Norge var den almindelig. Medens Korsnæbbene i Reglen ernærer sig af Naaletræsfrø, har man fundet flere Undtagelser, idet det har vist sig, at de ogsaa tager anden Planteføde og Insekter. Det sidste var Tilfældet med to den 9. Juli ved Sjauniaape skudte unge Hunner, der i Maven havde henholdsvis 2 og 5 Larver.

Rørspurv, *Emberiza schoeniclus*.*Emberiza schoeniclus schoeniclus* (L.).

Enkelte blev iagttaget paa Sjaunias Tundraomraade.

Hortulan, *Emberiza hortulana*.*Emberiza hortulana* L.

I de store Gulspurve- og Bogfinkeflokke, hovedsagelig bestaaende af unge Fugle, som strejfede om paa Kornmarkerne ved Luleå, fandtes ogsaa mange Hortulaner. Da disse ogsaa var Ungfugle, og da Vejret desuden under mit Ophold var øsende Regnvejr, var de svære at kende fra Gulspurvene, men kunde dog tydeligt adskilles ved Hjælp af deres hvide Ring omkring Øjet.

Gulspurv, *Emberiza citrinella*.*Emberiza citrinella citrinella* (L.).

Saas meget almindelig i de sydlige, granbevoksede Dele og ogsaa ret ofte i Birkeskovsomraadet, hvor den især forekom ved beboede Steder.

Laplandsverling, *Emberiza lapponica*.*Calcarius lapponicus lapponicus* (L.).

Almindelig i Fjældregionen, hvor den holdt til blandt Dværgbirkene og i Lynghederne paa samme Steder som Digesmutten og Engpiberen. At se en gammel Han af Laplandsverlingen, med sit sorte Hovede og sin kastanierøde Hals, sidde paa en opragende Sten og syngte sin melankolske, korte Strofe, var en betagende Oplevelse.

Snespurv, *Emberiza nivalis*.*Plectrophenax nivalis nivalis* (L.).

Enkelte blev set ved Saltoluokta paa de højeste Steder af Fjældet Kirkatjåkko. De fleste Folk deroppe forstaar ikke, hvor alle de Snespurve kommer fra, som man om Vinteren kan se i sydligere Egne, blandt andet her i Danmark, thi i Lapland er de sjældne; det er ejendommeligt, saa faa man ser, skønt ellers Terrænet skulde synes at passe dem. Deres Redeplads vælger de nemlig paa de højeste og mest øde Steder af Fjældene, og Fjælde er der nok af i Lapland.

